

Njiju bleda in upadla lica so bila zopet okrogla in rudeča, da je bilo veselje videti.

Tako mineti dve leta. Zdaj gospodar Germovnik oba pošlje v učilnico. Peter se je verlo dobro učil, a Pavel nij kazal toliko volje do nauka, nego rajši se je bavil s cveticami in mladim drevjem; odvádil se je vseh nekedanjih slabih običajev in bil moder, pošten deček.

Pobožen in priden ter na vsako stran vreden zadovoljnosti gospodarjeve, čutil se je Pavel vsega srečnega. Tako sta osaméla otroka bila po skerbi plemenitega graščaka verla mladeniča, dika vsej okolici. Gospod Germovnik nij imel niti otrok niti svojih ljudij, zato je pazil Petra in Pavla, kakor bi mu bila rodna sinova. A tudi ta dva sta si mnogo prizadevala, stvoriti vse po njegovo.

Gospodar izroči Petru gospodarstvo vsega svojega imetka; a Pavel, ki je bil vertnik na glásu po vsej okolici, prevzame nepremično blago pod svojo skerb.

V tej velikej sreči mladeniča nijsta bila veličáva niti sta pozabila zahvalnost k svojemu dobrotniku.

Jednóč sta brata sedela poleg svojega gospodarja, kateri uže zeló star in slab, pri mizi slonèč zadremlje. Peter, gledajoč ga z nežnima, zahvalnima očima, izpregovori:

„Nikoli ne moreva biti dovolj zahvalna svojemu plemenitemu dobrotniku!“

„Tudi jaz tako sodim,“ reče Pavel. „Serce se mi širi od velike sreče, kedar pomislim o vsem, kar je nama stvoril, — nama ubogima prosjakoma, ki sva bila osaméla in prezirana mej vsemi ljudmi. A nadejem se, da se naju oča zopet verne v domač kraj, kesáje se poprejšnjega življenja. Midva bi zdaj mogla, bodi Bogu hvala, pripraviti mu prijetne stare dni. To je vse, česar nama še nedostáje k doveršenej sreči, a Bog nama utegne tudi to željo izpolniti.“

„Tako je prav, otroka!“ izpregovori v tem trenutji gospod Germovnik, slišavši njiju razgovor. „Upajta zmirom na Boga, kajti on rad ustreza pravičnim željam ónih, kateri se mu priporočajo.“

Sila kola lomi.

V razterganej koči slovenske vasíce je bédna obitelj (družina) živela v velikej stiski. Napósled jim ponestane (izmanjka) tudi ovsénega kruha, a pomoči se nij bilo od nikodar nadejati. Terdoserčni pekár, kateremu so bili do deset goldinarjev dolžni, uže nij hotel dajati kruha, dokler se mu dolg ne izplača do zadnje trohe.

Oča je gledal ženo in mnogo drobnih, od gládi toličko da ne umirajočih otrok, a nikjer nij bilo ni drobtinice kruha, da bi jo ptica pobrala. Bridke solze njegove žene in otrok so mu segle globoko v serce.

Vsa brezupna zdaj začne mati nagovarjati očeta:

„Predragi mož! hočeva li roci križem deržèč gledati, kako ljubi otroci nama od gládi merjó? Ali jim je Bog zato dal življenje, da od lakote poginejo? Vidiš, kako so jim lica upádlá ter da jim je mertvaška bledóst na obrazu.

Konec me bode od žalosti in tuge. A ž njimi tudi jaz, tudi jaz umiram od gládi in nevolje! O da bi se svojim življenjem mogla njihovo ohraniti! Dvigni se! — skoči, da naglo prideš v mesto in tam dobrim ljudém pripoveduj o našej veliki bédi, a ne sramuj se prosjáciti! Ne obotavljaj se, — sila vsako trenutje raste in k malu morebiti pride pomoč prepozno. Lehko, da se nas usmili dobri Bog — ter da najdeš ondu kako blago dušo, katera nam pomore.“

Ubogi, v kerpe zaviti in izstradani oča, bolj smerti nego li človeku podobnen, pohiti v mesto. Dospevši tja hodi po hižah imovitih ljudij, prosi pomoči, popisuje svojo in svojih nesrečo, kakor more oča v največjej skerbi za svoje otroke. Beseda mu je tekla, a vendar ga nihče nij poslušal, nihče mu v pomoč nij prihítel.

Temu se siromak nij nádejal. Ves brezupen izza take terdosečnosti ukrene skerbni oča stvoriti najzlejše hudodelstvo, samo da bi otél ubogo obitelj. Otide v bližnji gozd, hoteč pervega, kdor ga bode srečal na cesti, popasti in mu vzeti, kar bode imel. Strast mu je oglušila dobro vést, in predno si je mislil, ponudi se mu v hudobno dejanje ugodna prilika. Po poti pride vesel raznôščik (krámar). Ugledavši ga skoči nanj z nožem, ter zavpije: „daj novce, kolikor jih imaš!“ Ta se mu ne protiví, nego miren mu podá možno, v katerej je imel do 30 goldinarjev. S trepétno roko siromak seže po novce ter zbeží.

A predno spravi novce v žep, prime ga strašna groza; vest ga jame peči, kakor živ ogenj; novci so mu utežávali, da je mogel jedva v rokah je držati, in zemlja se mu pod nogama trese. „Bog moj! kaj sem stvoril!“ zavpije. Naglo se verne, ter kakor opazi moža mirno za sojoj hodéčega, prédenj pade na koléni, proseč ga milosti. „Ná svoje novce, katere sem ti siloma vzal; novci nijso moji, nego tvoji, ter oprôsti nesrečnemu človeku, ki te je oplénil. Serce me do sedaj še nikoli nij korilo o kakej krivdi. A ídi z menoj do moje uborne kočé, tam bodeš videl, kaj me je prinudilo v tako zločinstvo. Zaradi nesreče moje obítelji morebiti meni oprostiš ter nam pomoreš.

Blagi kupec prijazno vzdigne siromašnega moža ter ga potolaži z ljubeznjivimi besedami. „Pojdem s toboj,“ reče, ter ide za siromakom.

A kako se mu je zdélo, stópeljšemu v raztergano kočó! Čvetero golih otrók je ležalo na slami, umirajoč od gládi; mati je sedéla poleg njih, slika največjega terpljenja.

Oča zdaj pové ženi, kaj se je zgodilo.

„Znaš,“ velí, „kako sem hitel v mesto, misléč, tam dobiti pomoči. Našel sem sama terda serca! Vsi grebó le bogastvo na kupe ali nakopičeno imovíno prosípajo v razkošji in grešnem razveseljevanji. Povsod odgnan, ves brezupen, ves razdražen, skočim v bližnji gozd in — žena! moreš verjeti? bil sem razbojnik! Tega dobrega človeka sem zgrabil na cesti. Oh, dalje ne morem govoriti!“

„Usmílite se konči nedolžnih otrók!“ prosi mati, kupcu koléni objemši; poglejte strašno uboštvo naše hiže. Oh! če tudi siromašni, ljudjé smo tudi mi, kakor vsak. Bodite milostiv mojemu možu, in stresni vas pogled nedolžnih, se smertjo se boréčih otrók!“

Tujec vzdigne mater, in kaj si ne more, da bi mu solze ne zalile očij.

„Priatelj vam sem!“ reče prijazno, „kar imam, to vam dam. Imejte ónih 30 goldinarjev; to je moja terdna volja. O, zakaj nemam toliko, kolikor

bi trébalo, da vam pomorem! Kako bridko mi je, ka vam ne morem dati veseljših in boljših dnj!"

"Kaj?" prekíne mu siromašni kmet besedo, "nijste mi sovražen, nego moj dobrotnik mi hočete biti? Otéti hočete mene in moje otroke strašne pogube? Ne, moje zločinstvo mi brani prejeti dar iz vaših rok; nevreden sem vaše dobrote! Ako bi od gládi poginil, novcev ne vzamem!"

Ali tujec se ne dá pregovoriti; ponuja in ponuja svojo plemenito pomoč, dokler jim je ne ponúdi.

Vsa obítelj mu je zahválna poljubljala roci, kateri sta jo otéli smerti. Vsacemu je nedostájalo beséd, razkritj vesela, serčna čutila, — a tem bolj se jim je na licih videla največja rádost in zahvalnost.

Blagi kupec se je tékar pozno v noči razstál z nesrečno obíteljijo. Slast in zadovoljnost njegovega blazega dejanja se ne dá kupiti za petkrat toliko novcev. Nikoli se nij pokesal tega svojega čína, ter vedno mu je bil v rádostnem spomínu.

V.—s.—

Kozje oko.

(Stara šaljiva pripovedka.)

Zgodilo se je, da sta v necem mestu živéla dva zdravnika, dobra in znajóca vsako zdravniško učenost. Lečila sta boleznim vseh ljudj, kolikor jih je prišlo k njima. Svét nij védel, kateri je umételjnejši. Jela sta se jednoč prepirati mej soboj, kdo je večji in boljši. Pervi reče družemu: „dragi moj, ne bodi sváde mej nama niti zavisti a ni prepira o tem, kateri je boljši, nego izkusíva se, in tist, kateri v tem izkusu uléže, da bode sluga ónemu.“ Drugi vpraša: „povej mi, kakšen ima ta izkus biti?“ Pervi mu dé: „jaz ti obé oči iz glave brez bolečine iztáknem ter položim na mizo, in kadar koli hočeš, vdénem zopet v glavo brez nobene kvare. Ako tudi ti meni stвориš takisto, bodíva si oba ravna ter drug da družega redí, kakor brat rodnega brata; a komur bi izpodlétel izkus, ta bodi sluga svojemu továrišu.“ Drugi reče: „to jaz hvalim.“ Tedaj prvi, ki je tako svetoval, svojemu továrišu z nekakovim plemenitim mazilom oči namóči zunaj in znotraj, potem prime orodje, s katerim oči izname iz glave, ter ji položí na mizo. Zdaj ga vpraša: „dragi moj, kako se ti zdí?“ Ón odgovorí: „samo to véim, da ničesar ne vidim, ker nemam očíj; a hotel bi, da mi ji zopet vstaviš, kakor si obétal.“ Pervi reče: „kaj ne bi!“ Mazilo vzame novič ter z njim oči znotraj in zunaj namaže, kakor poprej, vdene ji v glavo in vpraša: „dragi moj, kako ti je zdaj?“ Odgovorí mu: „krasno, ker me nič nij bolélo.“ Tedaj velí prvi: „treba, da tudi ti mene tako poslužiš.“ Drugi dé: „evo me!“ Vzame orodje in mazilo, kakor je njegov tovariš delal, ter oči namaže znotraj in zunaj, a potlej mu ji izname in položí na mizo, govoreč: „dragi moj, kako se ti zdí?“ Pervi reče: „zdí se mi, da sem oči izgubil a bolečine vendar ne čutil; nego hotel bi oči zopet v glavi imeti.“ — Ali okno je bilo odperto, kadar je zdravnik pripravljal orodje in mazilo, ter v sobo priletí vran, kateri, vidéč na mizi svetli oči, hitro jedno oko pobere ter z njim odletí, Bog vé kam. Zdravnik se ustraši zeló ter míslí